herpy

GEKKOER

Phelsuma laticauda

En liten, skinnende grønn daggekko fra det nordlige Madagaskar og Komorene med et dryss av gullstøv over nakke og rygg og røde streker på hodet og ryggen. Den er vakker, rask og nysgjerrig, men sart, og passer best som et dyr å se på, ikke å ha på hånden.

Familie: Gekkonidae Engelsk: Gold dust day gecko Tidligere navn: *Pachydactylus laticauda* Publisert 14. november 2026

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**10-15 cm** total lengde inkl. hale
Levealder	**6-10 år**
Aktiv	**Om dagen**
Levevis	**Trelevende**
Biotop	**Regnskog**
Vanskelighetsgrad	**Øvet**

STELL

Min. terrarium	**30 × 30 × 45 cm** L × B × H for 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**26-30 °C**
Varmeplass	**31-33 °C**
Temperatur, natt	**20-23 °C**
Luftfuktighet	**60-75 %**
UVB	**Anbefalt** Ferguson-sone 2
Kosthold	**Insekter, frukt, nektar og ferdigfôr**
Holdes	**Alene eller parvis**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Kjønnsmoden	**10-14 mnd.**
Kullstørrelse	**1-2 egg**
Inkubasjon	**40-85 dager** ved 26-29 °C

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste II**
EU-vedlegg	**Vedlegg B**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Phelsuma laticauda har små gylne flekker som ligger som støv over nakken og den fremre delen av ryggen på en ellers klart grønn kropp. De fleste dyr har dessuten røde tverrstriper på snuten, blå skjær rundt øynene og røde flekker eller streker nedover ryggen. Tærne har brede klebeputer, og halen er flat og bred, noe det vitenskapelige navnet *laticauda*, bredhalet, nettopp forteller.

Arten ble beskrevet av Oskar Boettger i 1880 under navnet *Pachydactylus laticauda* med Nosy Be utenfor Madagaskars nordvestkyst som typelokalitet. Det skilles mellom to underarter: nominatformen *Phelsuma laticauda laticauda* og den litt mindre *P. l. angularis* fra det nordvestlige Madagaskar, som har en tydelig, vinkelformet rødlig tegning på ryggen. Stellet er stort sett det samme.

En voksen gekko blir 10-15 cm inkludert hale. Størrelsen oppgis litt ulikt, men de fleste dyr ligger rundt 12-13 cm, og nominatformen er størst. Det finnes ingen pålitelige tall for vekten.

Hannene er sterkt territoriale og tåler ikke andre hanner, og i et lite terrarium kan de også gå hardt til en hunn som ikke kan komme seg unna. Huden er tynn, og halen kastes lett, så arten egner seg dårlig for håndtering. Til gjengjeld er den aktiv hele dagen og et morsomt dyr å følge i et frodig beplantet terrarium.

Utbredelse og leveområde

Arten lever i det nordlige Madagaskar, blant annet på øyene Nosy Be, Nosy Komba og Nosy Mitsio og på fastlandet i nordvest, der underarten *angularis* er kjent fra blant annet Antsohihy og Maromandia. Den finnes også på Komorene og Mayotte. Det er likevel uvisst om alle bestandene der er opprinnelige eller brakt dit av mennesker, og angivelser fra Seychellene er ikke dokumentert.

Gekkoen er innført mange steder. Det er etablerte bestander på Hawaii, der den har spredd seg til flere øyer, på Moorea i Fransk Polynesia og på Réunion, der den konkurrerer med øyas egne, truede daggekkoer. Funn herfra og fra Florida stammer fra utsatte eller rømte dyr og hører ikke til den naturlige utbredelsen.

> **Naturlig utbredelse:** Madagaskar, Komorene og Mayotte.

LEVEOMRÅDE

Gekkoen lever i trærne i tropisk skog og kratt og ofte tett på mennesker, i palmer, bananplanter og hager og på husvegger. Den er nesten utelukkende trelevende og holder til på stammer og store blader, der den soler seg og jakter. Flere dyr kan samles ved den samme blomstrende planten eller modne frukten for å slikke nektar, pollen og saft.

Klimaet er tropisk med varme, solrike dager, litt kjøligere netter og en tydelig regntid. Den fuktige regntiden og den tørrere perioden resten av året er den årstidsrytmen man kan etterligne i terrariet. Det finnes bare få målinger fra artens leveområder, så verdiene for terrariet bygger på erfaringer fra terrarier og regionens klima.

Stell

TERRARIET

Et enkelt dyr kan bo i et høyt terrarium på minst 30 × 30 × 45 cm (lengde × bredde × høyde), men større er alltid bedre. Et par trenger minst 45 × 45 × 60 cm, slik at hunnen kan komme seg unna hannen. Terrariet skal være høyere enn det er bredt, fordi gekkoen klatrer og soler seg oppe under lampen. Et terrarium med dører i fronten er lettere å stelle enn et akvarium med lokk, og dyret blir ikke like lett skremt.

Innred med skrå og loddrette greiner, bambusrør, korkbark og planter med store blader, f.eks. sansevieria, pothos og bromelier. Gekkoen sover og legger egg i plantene og bambusrørene. Underarten *angularis* trives best i et litt mindre, tett beplantet terrarium med mange skjul.

Som bunnsubstrat fungerer en blanding av jord uten gjødsel og orkidébark, gjerne som bioaktivt substrat med spretthaler og et lag visne blader og sphagnum. Bruk ikke sand eller grus, som dyret kan svelge og få forstoppelse av. Sørg for god ventilasjon og tettsluttende dører, for gekkoen er rask og smetter ut ved første anledning.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl

TEMPERATUR

Om dagen skal det være 26-30 °C i terrariet og en solplass på 31-33 °C på en grein under lampen. La den nederste delen av terrariet være kjøligere, omtrent 23-25 °C, slik at dyret selv kan velge. Det er viktig at hele terrariet ikke blir overopphetet.

Om natten kan temperaturen falle til 20-23 °C, og litt kjøligere i vinterhvilen er sunt for avlsdyr (se paring). En varmematte under bunnen gjør nesten ingen nytte, fordi dyret lever oppe i greinene. Bruk i stedet en liten halogenspot eller varmepære på den ene siden, styrt av termostat og tidsbryter. Mål med et digitalt termometer øverst og nederst, og kontroller solplassen med et infrarødt termometer.

Les mer: Varme og temperatur

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Hold luftfuktigheten på 60-75 %. Spray grundig morgen og kveld, slik at fuktigheten kortvarig stiger til 80 % eller mer, og la den falle igjen før du sprayer neste gang. Det er den daglige uttørkingen som holder substratet og plantene sunne. Konstant våte forhold gir mugg og luftveisinfeksjoner, særlig hvis det samtidig er for kaldt.

Gekkoen drikker dråper fra blader og ruter, så sprayingen er viktig. Sett dessuten fram en liten, flat skål med friskt vann, og skift vannet daglig. Unger kan drukne i dypere vann.

LYS OG UVB

Arten er dagaktiv og vant til sterkt sollys, så terrariet skal være lyst og ha en varmelampe til solplassen. Arten er avlet både med og uten UVB når dyrene i stedet fikk kalk med D3. I dag anbefales UVB tilsvarende Ferguson-sone 2, f.eks. et T5-rør på 5-7 %, plassert slik at de øverste greinene får en UV-indeks på omtrent 2-3, mens resten av terrariet ligger i skygge. Det gir mer aktive dyr og en sikrere kalkomsetning.

Ha lyset på 12-14 timer om dagen om sommeren og omtrent 10 timer om vinteren, gjerne på en tidsbryter. Om natten skal det være mørkt.

Les mer: Lys og UVB Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

FÔRING

Grunnfôret er små, godt fôrede insekter som sirisser, dubia-kakerlakker, soldatfluelarver og av og til voksmøllarver. Insektene skal være mindre enn avstanden mellom dyrets øyne og ha fått næringsrikt fôr i minst ett døgn. Gi voksne dyr insekter et par ganger i uken, og pudre dem med kalk med D3 ved annenhver fôring og med et multivitamin én gang i uken. Egglegende hunner skal ha kalk ved hver fôring.

Gi en til to ganger i uken en liten skål ferdigfôr til fruktetende gekkoer, f.eks. Pangea eller Repashy, rørt ut med vann, eller litt fruktpuré. En dråpe nektar eller litt bipollen kan være en godbit. Det søte skal bare utgjøre en mindre del av kosten, ellers blir dyret for feit. Følg med på kroppsformen, og juster mengdene etter den.

Unger skal fôres hver dag de første tre månedene, se oppdrett.

ATFERD OG HÅNDTERING

Gekkoen er rask, vaktsom og litt nervøs og har det best når den får være i fred. Huden er tynn og blir lett skadet, og halen kastes ved stress eller hardhendt behandling. Den vokser ut igjen, men får aldri det opprinnelige utseendet tilbake. Nyt derfor dyret gjennom glasset, og arbeid rolig i terrariet uten å ta tak i det.

En hann og en hunn kan holdes som par, men hunnen må ha plass og mange skjul, og man må være klar til å skille dem hvis hannen jager eller biter henne. Selv par som har levd fredelig sammen, kan plutselig bli uforenlige. To hanner må aldri gå sammen. Arten kan også holdes alene og trives fint med det. Stress viser seg ved mørk, matt farge, at dyret gjemmer seg, og at appetitten forsvinner.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Kjønnsmodne hanner har tydelige porer på undersiden av lårene og foran kloakken og en bule ved halerota, og de er ofte litt større og mer fargerike enn hunnene. Kjønnet kan først bestemmes sikkert når ungene er noen måneder gamle. Gekkoene er kjønnsmodne omkring 10-12 måneders alder, men vent med å avle til de er 12-14 måneder og i god kondisjon. Hunner som avles for tidlig, blir tappet for kalk.

PARRING

Sett dyrene sammen i et rent terrarium som ingen av dem har bodd i før, slik at ingen har hjemmebane. Tegn på aksept er nikking og vrikking med hodet, at hannen viser hunnen ryggen sin, og at hun lar ham bite seg i nakken under paringen. Jakt, avvisning og angrep er tegn på aggresjon, og da må dyrene skilles straks.

Dyrene får ofte en vinterhvile fra omtrent oktober til januar. Dagtemperaturen senkes gradvis fra omtrent 29-30 °C til 27-28 °C, nattemperaturen fra omtrent 24 °C til 22 °C, og daglengden går ned fra 14 til 10 timer. Pausen stopper avlen og gir særlig hunnen tid til å bygge opp reservene sine igjen. Når dagene blir lengre og varmere igjen, begynner dyrene å pare seg.

EGGLEGGING OG KULL

Tre til fire uker etter paringen legger hunnen som regel to egg som klistrer seg sammen, og av og til bare ett. Hun legger dem i bladhjørner på f.eks. sansevieria eller i bambusrør, men eggene limes ikke fast til underlaget. Er fôr og forhold i orden, kan hun legge et nytt kull hver tredje til sjette uke i sesongen. Hvor mange kull det blir i løpet av året, varierer.

Hunnen vil være i fred mens hun legger. Ta deretter eggene forsiktig ut uten å vende dem, fordi voksne dyr kan spise de nyklekte ungene. Gi hunnen kalk ved hver fôring, og ta henne ut av avl hvis hun går ned i vekt.

INKUBASJON

Legg eggene i en liten boks med lett fuktig vermikulitt eller perlitt og noen små luftehull i lokket, og hold luftfuktigheten omkring 60 %. Ved cirka 28 °C klekkes eggene etter 40-45 dager. Ved lavere temperatur tar det lengre tid, opptil omtrent 85 dager. Ungene klekkes gjerne om morgenen.

Hos daggekkoer påvirker temperaturen kjønnet til ungene. I ett oppdrett ble det flest hanner ved 28,5 °C og over, flest hunner ved 26,5 °C og under og begge kjønn innimellom. Bruk tallene som en veiledning. Bruk en pålitelig inkubator med termostat, og kontroller temperaturen med et separat termometer, for få grader utgjør en forskjell.

Les mer: Inkubasjon av egg

OPPDRETT AV UNGER

Ungene er omtrent 5 cm lange når de klekkes. Flytt dem til en liten, ventilert boks eller et lite terrarium med tynne greiner, blader og en meget flat vannskål, og spray daglig. Hold dem helst hver for seg, for søsken blir raskt aggressive mot hverandre og må under alle omstendigheter skilles innen den første måneden.

Fôr daglig de første tre månedene med bananfluer, svært små sirisser og fruktpuré, og pudre insektene med kalk og vitaminer. Ungenes overlevelse avhenger mest av kosten og av hunnens kondisjon da hun la eggene. Vei dem jevnlig, og se etter jevn vekst. De er voksne etter omtrent ett år.

Helse og vanlige feil

Gekkoen er følsom for feil i stellet. De typiske problemene er:

- For lite kalk, D3 eller UVB, som gir beinskjørhet med bløte kjever, krumme lemmer og knekk på halen. Bruk kalk med D3, UVB og et godt ferdigfôr.
- Problemer med hudskiftet hvis lufta er for tørr. Løsne hudrester på tær og halespiss forsiktig med lunkent vann.
- Luftveisinfeksjon hvis det er kaldt og vått på samme tid. Tegn er sløvhet, åpen munn og slim eller bobler ved nesen.
- Forstoppelse eller tarmstopp hvis dyret svelger sand eller grus.
- Innvollsorm og andre parasitter, særlig hos importerte dyr. En avføringsprøve hos veterinæren avslører dem.
- Tapt hale etter stress eller håndtering.

Kjøp bare oppdrettede dyr. Et sunt dyr er klart grønt, har klare øyne og en fyldig hale. Oppsøk veterinær med erfaring på krypdyr hvis gekkoen mister appetitten, går ned i vekt, er sløv eller har krumme lemmer.

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.